

Probační a mediační služba ČR

Kriminologie a penologie SPR508, Mgr. et Mgr. Lenka Kříčková
18.4.2016

Co je PMS

- ❑ Restorativní justice
- ❑ PMS usiluje o **zprostředkování** účinného a společensky prospěšného **řešení konfliktů spojených s trestnou činností** a současně organizuje a zajišťuje efektivní a důstojný **výkon alternativních trestů** a opatření s důrazem na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality.
- ❑ PMS představuje novou instituci na poli **trestní politiky**, vychází ze součinnosti dvou profesí – sociální práce a práva, zejména trestního. Vyváženým propojením obou se vytváří nová multi-disciplinární profese v systému trestní justice. [www.pmscr.cz]

Vznik a organizace PMS ČR

- ❑ **PMS ČR** zahájila činnost v roce 2001 na základě zákona č. 257/2000 Sb., o PMS.
- ❑ **Ředitel** (Ministerstvo spravedlnosti)
 - ❑ PhDr. Andrea Matoušková (dříve Jitka Čádová)
- ❑ **Střediska PMS**
 - ❑ střediska PMS působí v sídlech okresních soudů: 74 středisek v 8 soudních krajích + 4 pobočky
- ❑ **PMS úředníci/ asistenti**

Cíle činnosti PMS

- ❑ **Integrace pachatele** – Probační a mediační služba usiluje o začlenění obviněného resp. pachatele do života společnosti bez dalšího porušování zákonů. Integrace je proces, který směřuje k obnovení respektu obviněného k právnímu stavu společnosti, jeho uplatnění a seberealizaci.
- ❑ **Participace poškozeného** – Probační a mediační služba se snaží o zapojení poškozeného do „procesu“ vlastního odškodnění, o obnovení jeho pocitu bezpečí, integrity a důvěry ve spravedlnost.
- ❑ **Ochrana společnosti** – Probační a mediační služba přispívá k ochraně společnosti účinným řešením konfliktních a rizikových stavů spojených s trestním řízením a efektivním zajištěním realizace uložených alternativních trestů a opatření.

[www.pmscr.cz]

Probace a mediace zákon č. 257/2000 Sb.

- ❑ PROBACE (§ 2 odst. 1):
 - ❑ organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným, odsouzeným,
 - ❑ kontrola a pomoc klientovi při náhradě vazby dohledem, při výkonu alternativních trestů (POD, OPP, TDV, TZV), při podmíněném propuštění, atd.

- ❑ MEDIACE (§ 2 odst. 2):
 - ❑ Mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením.

Cílová skupina

- ❑ CÍLOVÁ SKUPINA:
 - ❑ pachatelé trestných činů
 - ❑ poškození / oběti trestných činů
 - ❑ rodina, komunita

- ❑ VĚKOVÁ SKUPINA:
 - ❑ nezletilí 0-15
 - ❑ mladiství 15-18
 - ❑ dospělí 18+

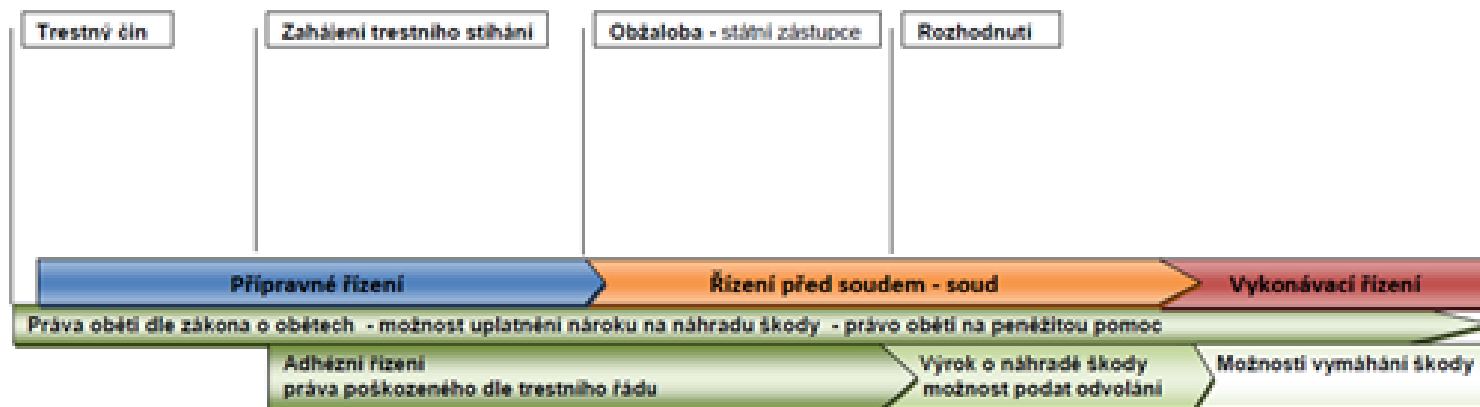
Činnosti PMS (§4 zákona č. 257/2000)

- a) PMS obstarává **podklady k osobě obviněného a jeho rodinnému i sociálnímu zázemí**,
- b) **vytváří podmínky pro rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání**, nebo pro schválení narovnání, zejména projednání a uzavření dohody mezi obviněným a poškozeným o náhradě škody, nebo dohody o narovnání, případně podmínek pro další takové procesní postupy či tresty nespojené s odnětím svobody,
- c) **vykonává dohled** nad chováním obviněného v případech, kdy bylo rozhodnuto o nahrazení vazby probačním dohledem,
- d) vykonává dohled nad chováním obviněného v případech, kdy byl dohled uložen, ve sledování a kontrole obviněného v průběhu zkušební doby, v kontrole výkonu dalších trestů nespojených s odnětím svobody, včetně trestu **obecně prospěšných prací**, ve sledování výkonu ochranných opatření,
- e) sleduje a kontroluje chování odsouzeného **v průběhu zkušební doby** v případech, kdy bylo rozhodnuto o podmíněném propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody.
- f) PMS současně pomáhá při **odstraňování následků trestného činu poškozeným** a dalším osobám dotčeným trestným činem.
- g) PMS věnuje **zvláštní péči mladistvým obviněným a obviněným** ve věku blízkém věku mladistvých, přispívá k ochraně práv osob poškozených trestnou činností a ke koordinaci sociálních a terapeutických programů práce s obviněnými, zejména jde-li o mladistvé a uživatele omamných a psychotropních látek.
- h) PMS se podílí na **prevenci trestné činnosti**.
- i) PMS provádí v rámci své působnosti **úkony na pokyn orgánů činných v trestním řízení** a ve vhodných případech v oblasti mediace i bez takového pokynu zejména **z podnětu obviněného a poškozeného**; v těchto případech o tom neprodleně informuje příslušný orgán činný v trestním řízení, který může rozhodnout, že věc se k mediaci nepředává a mediace proto dále prováděna nebude.“ (Zákon č. 257/2000 Sb. o Probační a mediační službě)

Osa trestního řízení (zdroj: www.pmscr.cz)

Osa trestního řízení

PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA

Opatření směřující k ochraně oběti

Podmíněné zastavení trestního stíhání § 307

- souhlas obviněného
- obviněný se k činu doznal
- nahradil škodu dohoda o náhradě
- zkušební doba na 6 měsíců až 2 roky
- náhrada škody během zkušební doby

Narovnání § 309

- souhlas obviněného a poškozeného
- zastaveno trestní stíhání
- obviněný prohlásil, že spáchal skutek pro který je stíhán
- utradil škodu
- obviněný složil na účet SZ peněžní částku k OPÚ

Přípravné řízení a řízení před soudem

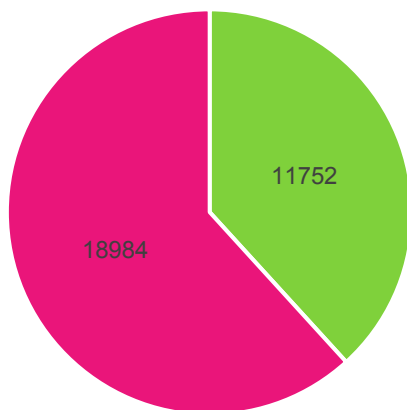
- ❑ Spolupráce s PMS je pro pachatele i oběť DOBROVOLNÁ
- ❑ Činnosti PMS:
 - ❑ Vytváření podmínek pro odklon trestního řízení
 - ❑ Předjednání alternativních trestů nebo alternativních postupů
 - ❑ Zprostředkování jednání mezi pachatelem a poškozeným
 - ❑ Mediace - setkání pachatele a oběti za přítomnosti nestranného mediátora, urovnání konfliktního stavu mezi obětí a pachatelem, projednání náhrady škody či jiného odčinění následků trestného činu, prevence recidivy – pachatel je konfrontován s důsledky svého jednání
 - ❑ Kontrola nad naplněním uložených povinností/omezení (u mládeže také kontrola plnění výchovných opatření) v rámci zkušební doby odklonu trestního řízení
 - ❑ Příprava a výkon probace v rámci náhrady vazby dohledem
- ❑ Výsledkem činnosti PMS jsou podklady pro rozhodování OČTŘ

Vykonávací řízení

- ❑ Spolupráce s PMS je pro odsouzeného **POVINNÁ**.
 - ❑ Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s uloženým probačním dohledem
 - ❑ Obecně prospěšné práce
 - ❑ Parole – podmíněné propuštění z VTOS
 - ❑ Trest domácího vězení
 - ❑ Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

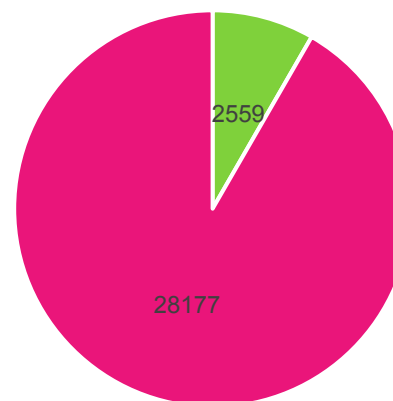
Statistiky PMS 2015

Celkový počet evidovaných spisů 2015

■ v přípravném řízení a řízení před soudem ■ ve vykonávacím řízení

Celkový počet evidovaných spisů 2015

■ mládež 0-18 ■ dospělí 18+

Celkem **30736** případů

Zdroj: Statistiky PMS 2015 (vlastní zpracování): www.pmscr.cz

Práce s obětí trestného činu

- PMS ČR oslovuje poškozené/oběti s nabídkou spolupráce – zpravidla písemnou pozvánkou. S poškozenými je řešena především otázka náhrady škody, dle konkrétního případu také další témata.
- www.justice.cz: Registr poskytovatelů pomoci obětem trestných činů
- V minulosti PMS realizovala projekty „Specializované komplexní poradenství obětem TČ“ a projekt „Restorativní justice – podpora a poradenství obětem TČ“ (Criminal Justice) – pilotáže způsobů a koordinace komplexní péče o oběti TČ
- PROJEKT „PROČ ZROVNA JÁ?“ (<http://www.restorativnijustice.cz/cz/o-projektu/o-nas>)
 - Poradenství, psychologická podpora, doprovázení
- PROJEKT KŘEHKÁ ŠANCE (<https://www.pmscr.cz/krehka-sance/>)
 - Podpora obětí v procesu parolových slyšení při žádosti pachatele o podmíněné propuštění
- NA SPRÁVNOU CESTU (<https://www.pmscr.cz/na-spravnu-cestu/>)
 - Mladiství pachatelé

Zákon o obětech trestných činů č. 45/2013 Sb. I

§ 2 Vymezení pojmů:

- ❑ Za TRESTNÝ ČIN se pro účely tohoto zákona považuje také čin jinak trestný.
- ❑ OBĚTÍ se rozumí fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil.
- ❑ Byla-li trestným činem způsobena SMRT OBĚTI, považuje se za oběť též její příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojenec, osvojitel, manžel nebo registrovaný partner nebo druh, je-li osobou blízkou. Je-li těchto osob více, považuje se za oběť každá z nich.

Zákon o obětech trestných činů č. 45/2013 Sb. II

§ 2 Vymezení pojmů:

- ZVLÁŠŤ ZRANITELNOU OBĚTÍ se pro účely tohoto zákona při splnění podmínek uvedených v odstavci 2 nebo 3 rozumí
 - 1) **dítě**,
 - 2) osoba, která je postižena fyzickým, mentálním nebo psychickým **hendikepem** nebo **smyslovým poškozením**, které ve spojení s různými překážkami může bránit plnému a účelnému uplatnění této osoby ve společnosti ve srovnání s jejími ostatními členy,
 - 3) oběť trestného činu **obchodování s lidmi** (§ 168 trestního zákoníku),
 - 4) oběť trestného činu proti **lidské důstojnosti v sexuální oblasti** nebo trestného činu, který zahrnoval **násilí či pohrůžku násilím**, jestliže je v konkrétním případě zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy zejména s ohledem na její věk, pohlaví, rasu, národnost, sexuální orientaci, náboženské vyznání, zdravotní stav, rozumovou vyspělost, schopnost vyjadřovat se, životní situaci, v níž se nachází, nebo s ohledem na vztah k osobě podezřelé ze spáchání trestného činu nebo závislost na ní.

Zákon o obětech trestných činů č. 45/2013 Sb. III

§ 3 Základní zásady:

- ❑ **„presumpce statusu oběti“** – není-li zjištěn opak, je osoba považována za oběť.
- ❑ **„zásada dobrého zacházení s obětí“** – subjekty, s nimiž oběť přichází do styku: mají povinnost respektovat její osobnost a důstojnost, přistupovat k ní zdvořile a šetrně a podle možností jí vycházet vstříc.
- ❑ **„informovanost oběti“** – subjekty informují srozumitelně, opakovaně, musí oběti umožnit plné uplatnění práv.
- ❑ **„zásada spolupráce“** – Policie ČR a OČTŘ spolupracují se subjekty poskytujícími obětem pomoc.

Zákon o obětech trestných činů č. 45/2013 Sb. IV

Právo na poskytnutí odborné pomoci (§ 4 - § 6)

- ❑ **odbornou pomocí se rozumí:**
 - ❑ **psychologické a sociální poradenství** (subjekty registrované podle zákona č. 108/2006 Sb.)
 - ❑ **poskytování právních informací a restorativní programy** (subjekty, které získají akreditaci podle zákona o obětech od Ministerstva spravedlnosti)
 - ❑ **právní pomoc** (advokáti zapsaní na vlastní žádost do registru poskytovatelů pomoci, podle zákona o advokacii)

- ❑ **PMS:** zákon výslovně stanoví, že mohou poskytovat právní informace a restorativní programy (§ 6 odst. 3).

Zákon o obětech trestných činů č. 45/2013 Sb. V

Právo na informace (§ 7 - § 13)

Informace poskytované oběti subjektem zapsaným v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů (§ 9):

- ❑ **informace o službách**, které obětem poskytuje, a jejich rozsahu, včetně informace, zda je služba poskytována bezplatně; pokud požadovaný druh služby neposkytuje, odkáže oběť na jiný subjekt zapsaný v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů, který požadovanou službu poskytuje,
- ❑ **právech oběti podle tohoto zákona**,
- ❑ **právech oběti jako poškozeného** podle trestního řádu,
- ❑ **průběhu trestního řízení a postavení oběti jako poškozeného a svědka v něm.**

Zákon o obětech trestných činů č. 45/2013 Sb. VI

Právo na ochranu před hrozícím nebezpečím (§ 14)

- ❑ Policista (celník, příslušník vězeňské služby, vojenský policista, strážník obecní policie) v případech, kdy dochází k ohrožení bezpečí oběti, provede **úkon** nebo přijme **jiné opatření** k zajištění jejího bezpečí.
- ❑ **Vykázání.**
- ❑ **Zvláštní ochrana svědka.**
- ❑ **Utajení totožnosti i podoby oběti v postavení svědka.**
- ❑ **Předběžná opatření v trestním řízení.**
- ❑ **Předběžné opatření v civilním řízení.**

Zákon o obětech trestných činů č. 45/2013 Sb. VII

Právo na ochranu soukromí (§ 15- § 16)

- ❑ **Zákaz zveřejnění informací umožňující zjištění totožnosti dle TŘ (§ 15).**
- ❑ **Oběť** (zmocněnec, zákonný zástupce, důvěrník, opatrovník) **může požádat, aby se důležité údaje o osobních, rodinných, majetkových poměrech vedly tak, aby se s nimi mohly seznamovat pouze OČTŘ, policisté a úředníci PMS (§ 16).**
- ❑ Oběť má právo požádat v kterémkoliv stadiu trestního řízení, popřípadě i před jeho zahájením, aby byla při úkonech, kterých se účastní, učiněna potřebná **opatření k zabránění kontaktu oběti s pachatele**. Žádosti jsou příslušné orgány povinny vyhovět, pokud se jedná o zvláště zranitelnou oběť a nevylučuje to povaha prováděného úkonu. Nelze-li této žádosti vyhovět, jsou příslušné orgány povinny učinit vhodná opatření, aby se oběť nedostala do kontaktu s osobou pachatele před započítáním a po skončení úkonu. (**§ 17**).

Zákon o obětech trestných činů č. 45/2013 Sb. VIII

Právo na ochranu před druhotnou újmou (§ 17- §22)

- ❑ **Zabránění kontaktu oběti s osobou, kterou označila za pachatele** či osobou, proti níž se vede trestní řízení (u některých úkonů je vyloučeno – konfrontace).
- ❑ **Výslech ohledně intimních prováděn šetrně a vyčerpávajícím způsobem**, přihlédnutí k osobě oběti - oběť může podat námitky proti zaměření otázky.
- ❑ **Výslech osobou stejného či opačného pohlaví** - zvláště zranitelná oběť si může určit i pohlaví tlumočnicka (ledaže nelze provedení úkonu odložit).
- ❑ **Právo na doprovod důvěrníka** (fyzická osoba, způsobilá k právním úkonům, může být zároveň zmocněncem):
 - ❑ nesmí být obhájcem, znalcem tlumočnickem, svědkem
 - ❑ nesmí zasahovat do průběhu úkonu
 - ❑ za určitých okolností může být z úkonu vyloučen.
- ❑ **Právo na prohlášení o dopadu TČ.**

Zákon o obětech trestných činů č. 45/2013 Sb. IX

Právo na peněžitou pomoc (§ 23 - § 37)

- ❑ Peněžitá pomoc spočívá v **jednorázovém poskytnutí peněžité částky k překlenutí zhoršené sociální situace způsobené oběti trestným činem**. Nejde o náhradu celé způsobené škody.
- ❑ Částky peněžité pomoci upravuje zákon (§ 28), jejich výše může být snížena nebo pomoc nemusí být vůbec přiznána, např. při spoluzavinění, nedostatečné součinnosti oběti s OČTŘ, atd.

Zákon o obětech trestných činů č. 45/2013 Sb. X

§ 24 Okruh oprávněných žadatelů o peněžitou pomoc:

- a) **oběť**, které bylo v důsledku trestného činu **ublíženo na zdraví**,
- b) **oběť**, které byla v důsledku trestného činu způsobena **těžká újma na zdraví**,
- c) **osoba pozůstalá po oběti**, která v důsledku trestného činu zemřela, byla-li rodičem, manželem, registrovaným partnerem, dítětem nebo sourozencem zemřelého a současně v době jeho smrti s ním žila v domácnosti, nebo osoba, které zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu,
- d) **oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti a dítě, které je obětí trestného činu týrání svěřené osoby**, kterým vznikla nemajetková újma.

Příklad pracovního dne úředníka PMS

- ❑ Činnosti
- ❑ Pracovní doba
- ❑ Místo výkonu práce

Zdroje

- Časopis Sociální práce č. 4/2005. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci.
 - Číslo o probaci a mediaci
- Časopis Sociální práce č. 2/2012. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci.
 - Číslo o sociální práci s pachateli trestných činů
- Zákon č. 257/2000 Sb., o PMS
- Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci
- Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů
- www.pmscr.cz
- www.justice.cz

Děkuji za pozornost

Seminář – cíle mediace I

- Zákon č. 257/2000 Sb., o PMS
 - mediací se rozumí „mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením“
 - Mediaci lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného

Seminář – cíle mediace II

- Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci
 - mediací se rozumí „postup při řešení konfliktu za účasti jednoho nebo více mediátorů, kteří podporují komunikaci mezi osobami na konfliktu zúčastněnými (dále jen „strana konfliktu“) tak, aby jim pomohli **dosáhnout smírného řešení jejich konfliktu** uzavřením mediační dohody“

Seminář – cíle sociální práce

- Definice sociální práce: *Sociální práce je profesionální aktivita zaměřená na pomoc jedinci, skupině či komunitě zvýšit či obnovit schopnost sociálního fungování a vytvářet sociální podmínky příznivé pro tento cíl.* (NASW dle Barker, 2003: 408)

Zadání úkolu na příště

Shlédněte tv pořad „Máte slovo“ o vězeňství a napište stať nad jedním z vybraných témat, o kterém je v pořadu zmínka.

„Proč přibývá recidivistů a jsou přeplněné věznice?“ (9.4.2015 ČT1 – M.Jílková)